Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (viies koda)

15. september 2016*

Eelotsusetaotlus — Riigiabi — Elektrienergia pika kehtivusajaga ostulepingud — Lepingu vabatahtlikul ennetähtaegsel lõpetamisel makstavad hüvitised — Komisjoni otsus, millega riigiabi tunnistatakse siseturuga kokkusobivaks — Riigiabi õiguspärasuse kontrollimine siseriikliku kohtu poolt — Luhtunud kulude iga-aastane kohandamine — Energiatootja kontserni kuulumise arvessevõtmise aeg

Kohtuasjas C-574/14,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Sąd Najwyższy (kõrgeim kohus, Poola) 8. oktoobri 2014. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 11. detsembril 2014, menetluses

PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna S.A.

versus

Prezes Urzędu Regulacji Energetyki,

EUROOPA KOHUS (viies koda),

koosseisus: koja president J. L. da Cruz Vilaça, Euroopa Kohtu asepresident A. Tizzano (ettekandja), kohtunikud F. Biltgen, A. Borg Barthet ja E. Levits,

kohtujurist: M. Campos Sánchez-Bordona,

kohtusekretär: ametnik M. Aleksejev,

arvestades kirjalikus menetluses ja 27. jaanuari 2016. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

— PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna SA, esindaja: *adwokat* A. Jodkowski,

— Prezes Urzędu Regulacji Energetyki, esindajad: Z. Muras ja A. Walkiewicz,

— Poola valitsus, esindajad: B. Majczyna, M. Rzotkiewicz ja E. Gromnicka,

— Euroopa Komisjon, esindajad: K. Herrmann, P. Němečková ja R. Sauer,

olles 14. aprilli 2016. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

* Kohtumenetluse keel: poola.

otsuse

1 Eelotsusetaotlus puudutab ELTL artikli 107 ja ELL artikli 4 lõike 3 tõlgendamist koostoimes komisjoni 25. septembri 2007. aasta otsuse 2009/287/EÜ riigiabi kohta, mida Poola andis osana elektrienergia pika kehtivusajaga ostulepingutest, ja riigiabi kohta, mida Poola kavatseb anda seoses elektrienergia pika kehtivusajaga ostulepingute vabatahtliku lõpetamise hüvitamisega (teatavaks tehtud numbri K(2007) 4319 all) (ELT 2009, L 83, lk 1) sätetega.

2 Taotlus on esitatud kohtuvaidluses PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna S.A. (edaspidi „PGE“) ja Prezes Urzędu Regulacji Energetyki (energiasektorit reguleeriva asutuse juhataja, Poola, edaspidi „URE juhataja“) vahel seoses PGE-le 2009. aastal makstavate niinimetatud luhtunud kulude hüvitiste iga-aastase kohandamise arvutamisega.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

Teatis luhtunud kuludega seotud riigiabi analüüsimise metoodika kohta

3 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. detsembri 1996. aasta direktiiv 96/92/EÜ elektri siseturu ühiseeskirjade kohta (EÜT 1997, L 27, lk 20; ELT eriväljaanne 12/02, lk 3) võeti vastu konkurentsivõimelise elektrituru saavutamise eesmärgil. Direktiivi ülevõtmisega kaasnes teatud liikmesriikides riigiabi sellistele siseriiklikele ettevõtjatele, kes tegutsesid elektrisektoris.

4 Selles kontekstis võttis Euroopa Komisjon 26. juulil 2001 vastu teatise luhtunud kuludega seotud riigiabi analüüsimise metoodika kohta (edaspidi „luhtunud kulude metoodika“).

5 Luhtunud kulude metoodika punkti 2 kuuenda lõigu kohaselt on metoodika eesmärk näidata, kuidas komisjon kohaldab riigiabi käsitlevaid EL toimimise lepingu norme niisuguste kohustuste või tegevustagatistega seotud kulude hüvitamiseks võetud abimeetmete suhtes, mille puhul on oht, et neid ei suudeta direktiiviga 96/92 elektrisektori konkurentsile avamise tõttu täita.

6 Luhtunud kulude metoodika punktis 3 on täpsustatud, et mõiste „luhtunud kulud“ puudutab kohustusi või tegevustagatisi, mis tegelikkuses võivad esineda mitmel kujul, näiteks pika kehtivusajaga ostulepingud, eeldatava või sõnaselge müügitagatisega tehtud investeeringud ja väljaspool igapäevast tegevust tehtud investeeringud. Metoodika punktis 3.3 on sätestatud, et selleks, et need kohustused või tegevustagatised oleksid abikõlblikud luhtunud kulud, mille komisjon saab heaks kiita, peab nende suhtes:

„[…] esinema oht, et direktiivi 96/92 sätete tõttu ei ole neid võimalik täita. Selleks et kohustust või tagatist saaks käsitada luhtunud kuluna, peab see olema muutunud direktiivi jõustumise tõttu majanduslikult kahjulikuks ja oluliselt mõjutama asjaomase ettevõtja konkurentsivõimet. Eeltoodu tulemusena peab ettevõtja muu hulgas tegema raamatupidamisarvestusse selle kohustuse või tagatise ettenähtavat mõju kajastavaid kandeid (näiteks eraldised).

Kohustused või tagatised peavad vastama eelmises lõigus sätestatud nõuetele eriti juhul, kui kõnealuste kohustuste või tagatiste mõjul võib ettevõtjate elujõulisus abi või üleminekumeetmete puudumise tõttu ohtu sattuda.

Mõju, mida kohustused või tagatised avaldavad ettevõtjate konkurentsivõimele või elujõulisusele, hinnatakse konsolideeritud tasandil. Selleks et kohustusi või tagatisi saaks pidada luhtunud kuludeks, peab olema võimalik kindlaks teha põhjuslik seos direktiivi 96/92 jõustumise ning asjaomaste

ettevõtjate kohustuste ja tagatiste täitmisel ilmnevate raskuste vahel. Põhjusliku seose kindlakstegemiseks võtab komisjon muu hulgas arvesse elektrihinna langust või asjaomaste ettevõtjate turuosa kaotust. Kohustused või tagatised, mida sõltumata direktiivi jõustumisest ei olnud võimalik täita, ei ole luhtunud kulud.“ [Siin ja edaspidi on osundatud teatist tsiteeritud mitteametlikus tõlkes.]

7 Luhtunud kulude metoodika punkti 4 viiendas taandes sisalduvates punktides 4.2, 4.3 ja 4.5 on ette nähtud:

„4.2 Abi andmise kord peab võimaldama arvestada konkurentsi edaspidise arenguga. Konkurentsi arengut hinnatakse mõõdetavate tegurite (hinnad, turuosad, muud liikmesriigi näidatud asjakohased tegurid) abil. Kuna konkurentsitingimuste muutumine avaldab otseselt mõju abikõlblike luhtunud kulude summale, tuleb üle kantud abi summa seada tingimata sõltuvusse tegeliku konkurentsi arengust, ning aja jooksul makstud abi arvutamisel tuleb saavutatud konkurentsitaseme hindamiseks arvesse võtta asjakohaste tegurite muutumist.

4.3 Liikmesriik kohustub esitama komisjonile aastaaruande, mille eesmärk on eelkõige täpsustada tema elektrituru konkurentsiolukorra kujunemist, märkides muu hulgas asjassepuutuvates mõõdetavates tegurites täheldatud muutused. Aastaaruandes esitatakse üksikasjalikult nende luhtunud kulude arvutus, mida on vastava aasta puhul arvesse võetud, ning täpsustatakse makstud abisummad.

[…]

4.5 Eelnevalt tuleb kindlaks määrata ettevõtjale luhtunud kulude hüvitamiseks makstava abi ülempiir. Summa puhul tuleb arvesse võtta ettevõtja võimalikku tootlikkuse kasvu.

Eelnevalt tuleb selgelt kindlaks määrata ka luhtunud kulude hüvitamiseks antava abi arvutamise ja rahastamise üksikasjalik kord ning maksimaalne aeg, mille jooksul vastavat abi võib maksta. Teatises selle abi andmise kohta esitatakse andmed eelkõige selle kohta, kuidas luhtunud kulude arvutamisel on arvesse võetud punktis 4.2 loetletud erinevate tegurite muutumist.“

Otsus 2009/287

8 Otsuse 2009/287 elektrienergia pika kehtivusajaga ostulepingute kohta, mis on sõlmitud Poola elektrivõrgu avaliku operaatori Polskie Sieci Elektroenergetyczne S.A. (edaspidi „PSE“) ja asjaomases sektoris tegutsevate teatud arvu äriühingute vahel, artikkel 1 on sõnastatud järgmiselt:

„1. [PSE] ja [29. juuni 2007. aasta Ustawa o zasadach pokrywania kosztów powstałych u wytwórców w związku z przedterminowym rozwiązaniem umów długoterminowych sprzedaży mocy i energii elektrycznej (seadus, milles reguleeritakse elektrienergia pika kehtivusajaga ostulepingute ennetähtaegse lõpetamisel tootjate kantud kulude hüvitamise tingimusi) (*Dziennik Ustaw*, edaspidi „*Dz. U.*“, nr 130, punkt 905; edaspidi „KDT seadus“)] lisas 1 loetletud äriühingute vahel sõlmitud elektrienergia pika kehtivusajaga ostulepingud kujutavad Poola Euroopa Liiduga ühinemisest alates endast elektrienergia tootjatele antud riigiabi [ELTL] artikli [107] lõike 1 tähenduses.

2. Artikli 1 lõikes 1 nimetatud riigiabi anti ebaseaduslikult ning see on [sise]turuga kokkusobimatu.“

9 Otsuse artiklis 4 on märgitud:

„1. [KDT s]eaduses sätestatud hüvitis kujutab endast seaduse lisas 2 nimetatud elektrienergia tootjatele antud riigiabi [ELTL] artikli [107] lõike 1 tähenduses.

2. Lõikes 1 viidatud riigiabi on luhtunud kulude metoodika kohaselt [sise]turuga kokkusobiv.

3. [KDT s]eaduses sätestatud hüvitise ülemmäär on summa, millest on maha arvatud varalistest väärtustest elektrienergia pika kehtivusajaga ostulepingute raames saadud kogutulu ning mida saab kasutada investeerimiskulude katteks.“

Poola õigus

10 Poola elektritaristu moderniseerimine 1990. aastatel nõudis suuri investeeringuid. Kuna siseriiklike tootjate rahaline olukord ei võimaldanud vastavaid investeeringuid teha, sõlmisid kõnealused tootjad PSEga elektrienergia pika kehtivusajaga ostulepingud (edaspidi „elektrienergia pika kehtivusajaga ostulepingud“).

11 Nende lepingute alusel kohustusid asjaomased elektrienergia tootjad looma uusi tootmisvõimsusi, moderniseerima oma seadmed ja konkreetsetest elektrijaamadest tarnima PSE-le kindlaksmääratud miinimumkoguse elektrienergiat. Omalt poolt kohustus PSE ostma vähemalt kokku lepitud miinimumkoguse elektrienergiat hinnaga, mis põhines kulude müügihinnas kajastamise põhimõttel.

12 Pärast direktiivi 96/92 jõustumist nähti kdT seadusega ette lisas 1 loetletud tootjate jaoks võimalus ennetähtajal lõpetada PSEga sõlmitud elektrienergia pika kehtivusajaga ostulepingud.

13 Konkreetselt anti kdT seadusega nendele tootjatele, kes omal algatusel ennetähtajal lõpetasid kõnealused lepingud, õigus saada luhtunud kulude eest hüvitist seaduses ette nähtud tingimustel. Elektrienergia tootjad, kes olid elektrienergia pika kehtivusajaga ostulepingute üheks pooleks, võisid seega vastavat hüvitist saada igal aastal põhimõtteliselt kogu ajavahemiku jooksul, mis vastas kõnealuste ennetähtajal lõpetatud lepingute kehtivusajale.

14 KDT seaduse kohaselt peab hüvitis katma luhtunud kulud. Täpsemalt nähakse selles seaduses kehtestatud hüvitamismehhanismiga ette tootjale luhtunud kulude eest ettemakse väljapakutud summas, mis ei tohi siiski ületada nimetatud seaduses märgitud ülempiiri, ning seejärel nimelt tegeliku finantstulemuse alusel iga-aastane tasaarveldus URE juhataja tasutud ettemakse summaga.

15 Selleks määrab URE juhataja kindlaks konkreetsel aastal makstava hüvitise summa. Sel põhjusel on tootja kohustatud kas süsteemile tagasi maksma osa ettemaksest või kantakse talle üle täiendavad vahendid. Pärast kohandamisperioodi lõppemist tehakse lõpuks tootjale makstud ja tootja võlgnetavate summade lõplik arvutus lõpliku kohandamise kujul.

16 KDT seaduse artikli 2 punktis 12 on „luhtunud kulud“ määratletud kui tootja kulud, mida pärast elektrienergia pika kehtivusajaga ostulepingu ennetähtaegset lõpetamist ei kaeta tuludega, mis saadakse toodetud elektrienergia, tootmisreservide ja süsteemiteenuste müügist konkureerival turul, kusjuures need kulud tulenevad investeeringutest, mille see tootja on kuni 1. maini 2004 teinud elektrienergia tootmisega seotud varadesse.

17 KDT seaduse artikli 32 lõikes 1, milles reguleeritakse luhtunud kulude kohandamise arvutamise mehhanismi kontserni kuuluvate tootjate puhul, on ette nähtud:

„Kui lepingu lõpetamises kokku leppinud tootja kuulub kontserni, võetakse luhtunud kulude arvutamisel arvesse artikli 27 lõikes 1 toodud tähtedega „N“, „SD“, „R“ ja „P“ tähistatud suurusi iga tootja ja üksuse puhul, kes kuulub nimetatud kontserni ja kes tegeleb majandustegevusega elektrienergia tootmise valdkonnas Poola territooriumil tootmisüksustes, mis on loetletud käesoleva seaduse lisas nr 7“.

18 KDT seaduse lisas 1 on loetletud tootjad, kes on sõlminud elektrienergia pika kehtivusajaga ostulepingud, ning nimetatud nende lepingutega seotud tootmisüksused.

19 KDT seaduse lisa 7 sisaldab loetelu nendest tootmisüksustest, mida tootjate luhtunud kulude arvutamisel võetakse arvesse, kusjuures seda loetelu tuleb luhtunud kulude mis tahes kohandamise puhul arvesse võtta.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

20 Eelotsusetaotlusest selgub, et PGE, kes põhikohtuasjas aset leidnud sündmuste ajal tegutses nime Zespół Elektrowni Dolna Odra S.A. all, ning Elektrownia Bełchatów S.A. (edaspidi „ELB“) ei kuulunud samasse kontserni ajal, mil PGE võttis kohustused, mille täitmine tõi põhikohtuasjas kaasa luhtunud kulud. Zespół Elektrowni Dolna Odra S.A. oli kdT seaduse lisas 1 nimetatud kui tootja ja PSEga sõlmitud elektrienergia pika kehtivusajaga ostulepingu pool. Mis puudutab ELBd, siis tema tootmisüksused olid loetletud selle seaduse lisas 7 ning nimetatud äriühing oli seal ära toodud BOT valdusühingusse kuuluvana, mis on teine kontsern kui see, kuhu PGE kuulus. kdT seaduse ja otsuse 2009/287 vastuvõtmise ajal kuulusid PGE ja ELB siiski samasse kontserni.

21 ELB ei olnud PSEga sõlmitud elektrienergia pika kehtivusajaga ostulepingu pool ning seetõttu ei olnud tal kdT seaduse tähenduses „tootja“ seisundit. Seevastu oli ta seaduse artikli 32 tähenduses „üksus“, kelle finantstulemust võetakse selle seaduse kohaldamisalasse kuuluva tootja luhtunud kulude kohandamisel arvesse.

22 URE juhataja määras 30. juuli 2010. aasta otsusega PGE-le luhtunud kulude iga-aastase kohandamise summaks 2009. aastal 24 077 793 Poola zlotti (PLN) (ligikaudu 4 988 900 eurot). Kooskõlas kdT seaduse artikliga 32 kohandas ta luhtunud kulusid PGE puhul, kes vastavalt selle seaduse artikli 2 lõikes 1 toodud määratlusele kuulus kontserni. Lähtudes URE juhataja kaalutlustest kuulus ELB 2009. aastal samasse kontserni kui PGE ning osales riigiabi programmis, ilma et ta oleks siiski luhtunud kulude katmiseks saanud vahendeid.

23 PGE esitas Sąd Okręgowy w Warszawiele (Varssavi esimese astme kohus, Poola) kaebuse, paludes muuta URE juhataja otsust. Eelkõige palus ta määrata luhtunud kulude iga-aastane kohandamise summaks 116 985 205 zlotti (ligikaudu 26 435 046 eurot) või tühistada otsus tervikuna. Kaebuses leidis PGE, et kdT seaduse artikli 32 lõige 1 kehtib eranditult üksustele, kes on seaduse lisas 7 määratletud kontserni kuuluvatena. Kuna PGE arvates ei kuulunud ELB selle lisa kohaselt samasse kontserni kui PGE, puudus URE juhatajal alus kohandada PGE luhtunud kulusid ELB finantstulemust arvesse võttes.

24 Sąd Okręgowy w Warszawie (Varssavi esimese astme kohus) rahuldas 4. juuni 2012. aasta otsusega PGE kaebuse ja määras luhtunud kulude kohandamise summaks 116 985 205 zlotti (ligikaudu 26 435 046 eurot).

25 URE juhataja esitas kohtuotsuse peale apellatsioonkaebuse Sąd Apelacyjny w Warszawiele (Varssavi apellatsioonikohus, Poola), kes jättis selle 17. jaanuari 2013. aasta otsusega rahuldamata. Apellatsioonikohus tuvastas kohtuotsuses, et luhtunud kulude kohandamisel oli teise üksuse tegelikku finantstulemust võimalik arvesse võtta vaid siis, kui see üksus kuulus kdT seaduse vastuvõtmise ajal samasse kontserni kui PGE. Siiski ei tule vastavalt seaduse lisale 7, millele viidatakse artiklis 32, ELBd käsitada samasse kontserni kui PGE kuuluvana, selleks et arvutada luhtunud kulude hüvitise kohandamise summa.

26 URE juhataja esitas 15. juulil 2013 eelotsusetaotluse esitanud kohtule Sąd Najwyższyle (kõrgeim kohus, Poola) kassatsioonkaebuse Sąd Apelacyjny w Warszawie (Varssavi apellatsioonikohus) 17. jaanuari 2013. aasta otsuse peale. Ta väidab, et kdT seaduse artikli 2 lõike 1 tähenduses mõiste „kontsern“ tõlgendamiseks ei tule tugineda kdT seaduse lisale 7, vaid võtta arvesse üksnes neid üksusi, mis kuulusid konkreetsesse kontserni selle seaduse jõustumise hetkel.

27 Seevastu, nagu ilmneb luhtunud kulude metoodika punktidest 3.3 ja 4.2, on nende kulude arvutamisel tarvis arvesse võtta kdT seaduse reguleerimisalasse kuuluvate energiatootjate tegelikku kuuluvust kontserni iga aasta puhul, mille suhtes luhtunud kulude kohandamine läbi viiakse. Kuna PGE kuulus URE juhataja otsuse vastuvõtmise ajal aga samasse kontserni kui ELB, tuleb viimase finantstulemust PGE luhtunud kulude summa kohandamisel arvesse võtta.

28 Neil asjaoludel otsustas Sąd Najwyższy (kõrgeim kohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas ELTL artiklit 107 koostoimes ELL artikli 4 lõikega 3 ja otsuse [2009/287] artikli 4 lõikega 2 tuleb tõlgendada nii, et kui komisjon on tunnistanud riigiabi ühisturuga kokkusobivaks, ei ole siseriiklikul kohtul õigust kontrollida, kas lubatud riigiabina käsitatavad siseriiklikud sätted on [luhtunud kulude metoodika] põhimõtetega kooskõlas?

2. Kas ELTL artiklit 107 koostoimes ELL artikli 4 lõikega 3 ja [2009/287] artikli 4 lõigetega 1 ja 2, võttes arvesse [luhtunud kulude metoodika] punkte 3.3 ja 4.2, tuleb tõlgendada nii, et sellise riigiabi programmi rakendamisel, mille komisjon on tunnistanud ühisturuga kokkusobivaks, toimub luhtunud kulude iga-aastane kohandamine kontserni kuuluvate tootjate puhul eeldusel, et ainus otsustav asjaolu on tootja kontserni kuulumine komisjoni kontrollitud õigusakti lisades märgitud seisuga, või tuleb igal aastal, mil luhtunud kulusid kohandatakse, kontrollida, kas luhtunud kuludega seotud riigiabi programmist abi saaja kuulub sel ajal tegelikult kontserni, millesse kuuluvad ka teised abiprogrammiga hõlmatud tootjad?“

Eelotsuse küsimuste analüüs

Esimene küsimus

29 Oma esimese küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas ELTL artiklit 107 ja ELL artikli 4 lõiget 3 koostoimes otsuse 2009/287 artikli 4 lõikega 2 tuleb tõlgendada nii, et nende sätetega on vastuolus, et kui komisjon analüüsis riigiabi programmi luhtunud kulude metoodika alusel ja tunnistas programmi enne selle rakendamist siseturuga kokkusobivaks, siis kontrollivad siseriiklikud ametivõimud ja kohtud kõnealuse abiprogrammi rakendamisel omakorda, kas see on kooskõlas nimetatud metoodika põhimõtetega.

30 Küsimusele vastamiseks tuleb meelde tuletada, et Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikast selgub, et EL toimimise lepinguga kehtestatud riigiabi kontrollimise süsteemis täidavad ühelt poolt siseriiklikud kohtud ja teiselt poolt komisjon küll täiendavat laadi, kuid siiski erinevaid ülesandeid (vt selle kohta kohtuotsus, 21.11.2013, Deutsche Lufthansa, C-284/12, EU:C:2013:755, punkt 27 ja seal viidatud kohtupraktika).

31 Seega on siseriiklike kohtute ülesanne tagada kuni komisjoni lõpliku otsuse tegemiseni õigussubjektide õiguste kaitse riigi võimuorganite ELTL artikli 108 lõikes 3 sätestatud keelu võimaliku rikkumise eest (vt kohtuotsus, 21.11.2013, Deutsche Lufthansa, C-284/12, EU:C:2013:755, punkt 28 ja seal viidatud kohtupraktika). Selleks võib neis kohtutes läbivaatamisele tulla kohtuasju, milles nad on kohustatud tõlgendama ja kohaldama ELTL artikli 107 lõikes 1 sätestatud mõistet „riigiabi“, et kindlaks teha, kas riikliku meetme puhul, mis võeti ELTL artikli 108 lõikes 3 ette nähtud eelneva kontrolli menetlusest mööda minnes, oleks tulnud nimetatud menetlust kohaldada või mitte (vt selle kohta kohtuotsus, 18.7.2007, Lucchini, C-119/05, EU:C:2007:434, punkt 50 ja seal viidatud kohtupraktika).

32 Seevastu puudub nendel kohtutel pädevus, et otsustada, kas abimeetmed või riigiabi programm on siseturuga kokkusobiv. Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt kuulub see hindamine komisjoni ainupädevusse, mis allub liidu kohtute kontrollile (vt selle kohta kohtuotsused, 18.7.2007, Lucchini, C-119/05, EU:C:2007:434, punktid 51 ja 52 ning viidatud kohtupraktika, ja 21.11.2013, Deutsche Lufthansa, C-284/12, EU:C:2013:755, punkt 28 ja seal viidatud kohtupraktika).

33 Samuti tuleb meelde tuletada, et liidu riigiabi käsitlevate õigusnormide kohaldamine tugineb lojaalse koostöö kohustusele ühelt poolt siseriiklike kohtute ning teiselt poolt komisjoni ja liidu kohtute vahel, mille raames igaüks täidab ülesannet, mis talle aluslepinguga on antud. Selle koostöö raames peavad siseriiklikud kohtud võtma kõik vajalikud üld- või erimeetmed, et tagada nende kohustuste täitmine, mis tulenevad liidu õigusest, ja hoiduma meetmetest, mis võivad ohustada aluslepingu eesmärkide saavutamist, nagu tuleneb ELL artikli 4 lõikest 3. Seega peavad siseriiklikud kohtud eelkõige hoiduma selliste otsuste tegemisest, mis lähevad vastuollu komisjoni otsusega, isegi kui komisjoni otsus on ajutist laadi (vt kohtuotsus, 21.11.2013, Deutsche Lufthansa, C-284/12, EU:C:2013:755, punkt 41).

34 Nagu ilmneb eelotsusetaotlusest, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus käesoleval juhul teada, kas hinnata tuleb niisuguses seaduses nagu kdT seadus ette nähtud abi programmi kooskõla luhtunud kulude metoodika põhimõtetega, kuigi komisjon oli oma otsuses 2009/287 juba tuvastanud selle programmi kokkusobivuse siseturuga.

35 Siinkohal tuleb toonitada, et kõigepealt leidis komisjon selle otsuse artiklis 1, et põhikohtuasjas kõne all olev hüvitamise kord on ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses „riigiabi“ elektrienergia tootjatele, ning seejärel kiitis selle lõplikult heaks, märkides otsuse artikli 4 lõikes 2, et luhtunud kulude hüvitised on siseturuga kokkusobivad täpsemalt „luhtunud kulude metoodika alusel“.

36 Kui neil asjaoludel oleks siseriiklikul kohtul niisuguse riigiabi programmi nagu kõne all põhikohtuasjas rakendamisel lubatud omakorda teha otsus programmi kokkusobivuse kohta siseturuga, siis antaks sellega nimetatud kohtule sisuliselt pädevus asendada komisjoni hinnang, mis antud juhul on tema otsuses 2009/287, kohtu enda hinnanguga. Selle tulemusel oleks kõnealusel kohtul vastuolus käesoleva kohtuotsuse punktis 32 viidatud praktikaga lubatud omastada komisjonile antud ainupädevus hinnata, kas riigiabi on siseturuga kokkusobiv.

37 Lisaks tooks see, kui tunnistada, et siseriiklikul kohtul on võimalus anda selline hinnang, endaga täpsemalt kaasa olukorra, kus ületatakse tema enda niisuguse pädevuse piire, millele on viidatud käesoleva kohtuotsuse punktis 31 ja mis seisneb liidu riigiabi käsitlevate õigusnormide järgimise tagamises, ning kus rikutakse käesoleva kohtuotsuse punktis 33 toodud kohustust teha liidu institutsioonidega lojaalset koostööd. Nimelt ei saa välistada, et siseriiklik kohus – nagu see lisaks näib olevat käesoleval juhul – jõuab oma kontrollimise tulemusel otsuseni, mis on vastuolus komisjoni muu hulgas lõpliku otsusega.

38 Juhul kui komisjon teeb otsuse riigiabi programmi kokkusobivuse kohta siseturuga, ei saa kahtlemata välistada, et selle institutsiooni poolt arvesse võetav faktiline kontekst muutub alates hetkest, mil ta seda konteksti analüüsis, kuni hetkeni, mil ta teeb oma lõpliku otsuse. Niisugune asjaolu võib tegelikult tingida selle, et siseriiklik kohus, kelle ülesanne on kontrollida, kas konkreetne meede kuulub heakskiidetud abiprogrammi kohaldamisalasse, seab komisjoni otsuse asjakohasuse selles punktis kahtluse alla.

39 Nagu kohtujurist märkis oma ettepaneku punktis 53, ei saa sellist probleemi siiski lahendada seeläbi, et siseriiklikule kohtule antakse komisjonile kuuluv pädevus, vaid lahendus peitub hoopis käesoleva kohtuotsuse punktides 30–33 viidatud niisuguste täiendavat laadi, kuid siiski erinevate ülesannete piiritlemises, mis nendel institutsioonidel on riigiabi valdkonnas.

40 Seega juhul, kui siseriiklikul kohtul on kahtlusi, kuidas tõlgendada komisjoni otsust, millega konkreetne meede loeti riigiabiks, võib kohus vastavalt institutsioonilt paluda selgitusi või olenevalt asjaoludest võib või peab kooskõlas ELTL artikli 267 teise ja kolmanda lõiguga esitama Euroopa Kohtule eelotsuse küsimuse ELTL artikli 107 tõlgendamise kohta (vt selle kohta eelkõige kohtuotsused, 11.7.1996, SFEI jt, C-39/94, EU:C:1996:285, punktid 50 ja 51, ning 21.11.2013, Deutsche Lufthansa, C-284/12, EU:C:2013:755, punkt 44).

41 Eespool toodud kaalutlusi arvesse võttes tuleb esimesele küsimusele vastata, et ELTL artiklit 107 ja ELL artikli 4 lõiget 3 koostoimes otsuse 2009/287 artikli 4 lõikega 2 tuleb tõlgendada nii, et nende sätetega on vastuolus, et kui komisjon analüüsis riigiabi programmi luhtunud kulude metoodika alusel ja tunnistas programmi enne selle rakendamist siseturuga kokkusobivaks, siis kontrollivad siseriiklikud ametivõimud ja kohtud kõnealuse abiprogrammi rakendamisel omakorda, kas see on kooskõlas nimetatud metoodika põhimõtetega.

Teine küsimus

42 Oma teise küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas otsuse 2009/287 artikli 4 lõikeid 1 ja 2 koostoimes luhtunud kulude metoodikaga tuleb tõlgendada nii, et põhikohtuasjas kõne all olevatel asjaoludel on nõutav, et niisuguste luhtunud kulude eest hüvitise iga-aastase kohandamise summa kindlaksmääramisel, mis makstakse kontserni kuuluvale tootjale, tuleb arvesse võtta kontserni kuulumist ning seega kõnealuse kontserni finantstulemust ajal, mil komisjon kontrollis, kas luhtunud kulude hüvitamise süsteem on siseturuga kokkusobiv, või pigem ajal, mil vastav kohandamine tehti.

43 Eelotsusetaotluse esitanud kohtule tarviliku vastuse andmiseks tuleb meelde tuletada, et kohus püüab välja selgitada kriteeriumid, mille alusel põhikohtuasja faktilisi asjaolusid arvesse võttes arvutada 2009. aastal luhtunud kulude hüvitise iga-aastase kohandamise summa, mida on PGE-l õigus saada kdT seaduse alusel.

44 Nagu ilmneb eelotsusetaotlusest, tuleb eelotsusetaotluse esitanud kohtul eelkõige kindlaks teha, kas vastava arvutuse tegemiseks on asjakohane kasutada „staatilist“ või pigem „dünaamilist“ lähenemist. Esimesel juhul tuleb arvesse võtta vaid kontserni struktuuri, nagu seda kirjeldatakse kdT seaduse lisas 7 ning mille alusel komisjon kiitis heaks põhikohtuasjas kõne all oleva riigiabi programmi. Teisel juhul tuleb kohandada PGE-le makstava hüvitise summat, võttes arvesse ka ELB finantstulemust, kes – kuigi teda ei olnud nimetatud lisas kajastatud PGEga samasse kontserni kuuluvana – liideti selle kontserniga 2009. aasta jooksul, kuuludes URE juhataja 30. juuli 2010. aasta otsuse – millele on viidatud käesoleva kohtuotsuse punktis 22 – tegemise ajal kontserni.

45 Selles osas tuleb märkida, nagu on käesoleva kohtuotsuse punktis 35 meelde tuletatud, et komisjon kiitis otsuse 2009/287 artikli 4 lõikes 2 heaks kdT seaduses ette nähtud luhtunud kulude hüvitamise korra, kuna ta luges selle siseturuga kokkusobivaks täpsemalt „luhtunud kulude metoodika alusel“.

46 Järelikult tuleb otsuse asjakohaseid sätteid tõlgendada selle metoodika alusel, et kindlaks teha kriteeriumid, mille abil arvutada luhtunud kulude hüvitamise iga-aastane summa ning selle summa võimalik lõplik kohandamine.

47 Luhtunud kulude metoodika näeb ette luhtunud kulude hüvitise kujul antud riigiabi hindamise kahes etapis. Metoodika punktis 3 toodud esimese etapi eesmärk on määratleda kulud, mida võib lugeda „luhtunud kuludeks“. Metoodika punktis 4 kirjeldatud teine etapp puudutab luhtunud kulude eest tootjale tegelikult makstava hüvitise arvutamise mehhanismi, lähtudes tegeliku konkurentsi arengust turul.

48 Nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 63 sisuliselt märkis, põhineb luhtunud kulude metoodika eeldusel, et elektrituru konkurentsitingimusi iseloomustab tuntav areng, ning võimaldab seega arvesse võtta muutusi, mis kaasnevad selle turu teatavate aspektidega asjaomases liikmesriigis.

49 Eelkõige tuleb tõdeda, et metoodika punktis 4.2 on ette nähtud, et „[a]bi andmise kord peab võimaldama arvestada konkurentsi edaspidise arenguga“, mida saab hinnata nimelt mõõdetavate tegurite abil, nagu hind ja turuosad. Lisaks selgub samast punktist, et kuna konkurentsitingimuste muutumine avaldab otseselt mõju abikõlblike luhtunud kulude summale, „tuleb üle kantud abi summa seada tingimata sõltuvusse tegeliku konkurentsi arengust, ning aja jooksul makstud abi arvutamisel tuleb saavutatud konkurentsitaseme hindamiseks arvesse võtta asjakohaste tegurite muutumist“.

50 Samuti tuleb rõhutada, et metoodika punkti 4.3 kohaselt kohustub liikmesriik esitama komisjonile aastaaruande, „mille eesmärk on eelkõige täpsustada [elektrisektori] konkurentsiolukorra kujunemist, märkides muu hulgas asjassepuutuvates mõõdetavates tegurites täheldatud muutused. Aruanne peab muu hulgas sisaldama andmeid energiaturu võimalike struktuurimuutuste kohta asjaomases liikmesriigis.

51 Neil asjaoludel ja arvestades, et otsus 2009/287 põhineb vastavalt selle artikli 4 lõikele 2 täpsemalt luhtunud kulude metoodikal ning kuulub – nagu nähtub muu hulgas otsuse põhjendustest 36, 38 ja 40 – kohaldamisele luhtunud kulude hüvitistele, mida makstakse ajavahemiku eest alates 2006. aastast kuni 2025. aastani, siis tuleb tõdeda, et otsus järgib sama arengule suunatud loogikat kui metoodika ning seetõttu tuleb seda tõlgendada vastavalt „dünaamilisele“ lähenemisele.

52 Selle asjaolu tõttu tuleb luhtunud kulude hüvitise iga-aastane kohandamine läbi viia lähtudes turu tegelikust olukorrast hetkel, mil see summa arvutatakse, mis eeldab konkurentsi edasise kujunemise hindamist asjaomasel turul.

53 Seega tuleb otsust 2009/287 tõlgendada nii, et kõik muudatused elektrienergia tootjateks olevate äriühingute omanike ringi struktuurides kuuluvad otsuse kohaldamisalasse ja seetõttu tuleb siseriiklikel ametivõimudel või kohtutel neid arvesse võtta, kui viimased korrigeerivad luhtunud kulude hüvitise iga-aastast summat.

54 Pealegi, nagu komisjon kohtuistungil õigesti märkis, põhineb korrektsiooni enese mõte erinevalt ettemaksust sellel, et arvesse võetakse uusi asjaolusid, mis on ilmnenud pärast luhtunud kulude hüvitamist, ega või seisneda pelgas viites kontserni struktuurile, nagu see on siseriiklikus õigusaktis varem kindlaks määratud.

55 Lisaks kujutab hüvitise kohandamise arvutamisel selliste asjaolude arvessevõtmine eelist, mis võimaldab juhul, kui asjaomaste ettevõtjate kontserni struktuuris ilmneb vähimgi muudatus, vältida ELTL artiklis 108 ette nähtud eelneva kontrolli menetluse süsteemset taasalustamist.

56 Eespool toodud kaalutlusi arvesse võttes tuleb teisele küsimusele vastata, et otsuse 2009/287 artikli 4 lõikeid 1 ja 2 koostoimes luhtunud kulude metoodikaga tuleb tõlgendada nii, et põhikohtuasjas kõne all olevatel asjaoludel on nõutav, et niisuguste luhtunud kulude eest hüvitise iga-aastase kohandamise summa kindlaksmääramisel, mis makstakse kontserni kuuluvale tootjale, tuleb arvesse võtta kontserni kuulumist ning seega kõnealuse kontserni finantstulemust ajal, mil vastav kohandamine tehti.

Kohtukulud

57 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (viies koda) otsustab:

1. **ELTL artiklit 107 ja ELL artikli 4 lõiget 3 koostoimes komisjoni 25. septembri 2007. aasta otsuse 2009/287/EÜ riigiabi kohta, mida Poola andis osana elektrienergia pika kehtivusajaga ostulepingutest, ja riigiabi kohta, mida Poola kavatseb anda seoses elektrienergia pika kehtivusajaga ostulepingute vabatahtliku lõpetamise hüvitamisega, artikli 4 lõikega 2 tuleb tõlgendada nii, et nende sätetega on vastuolus, et kui Euroopa Komisjon analüüsis riigiabi programmi komisjoni 26. juuli 2001. aasta teatise (luhtunud kuludega seotud riigiabi analüüsimise metoodika kohta) alusel ja tunnistas programmi enne selle rakendamist siseturuga kokkusobivaks, siis kontrollivad siseriiklikud ametivõimud ja kohtud kõnealuse abiprogrammi rakendamisel omakorda, kas see on kooskõlas nimetatud metoodika põhimõtetega.**

2. **Otsuse 2009/287 artikli 4 lõikeid 1 ja 2 koostoimes komisjoni 26. juuli 2001. aasta teatisega (luhtunud kuludega seotud riigiabi analüüsimise metoodika kohta) tuleb tõlgendada nii, et põhikohtuasjas kõne all olevatel asjaoludel on nõutav, et niisuguste luhtunud kulude eest hüvitise iga-aastase kohandamise summa kindlaksmääramisel, mis makstakse kontserni kuuluvale tootjale, tuleb arvesse võtta kontserni kuulumist ning seega kõnealuse kontserni finantstulemust ajal, mil vastav kohandamine tehti.**

Allkirjad